

Nils Poppe

Boende på Danderyds krog
1949 - 1967

Uppgifter hämtade ur Danderydiana
DANDERYDS HEMBYGDSFÖRENING

www.danderydshembygdsforening.se

2009-05-31

OM DANDERYDS KROG OCH TINGSPLATS

Vid gamla landsvägen mot Norrtälje, sedan man passerat kyrkan, till vänster om vägen när man kommer från söder och innan man kommer till torpet Lybeck, ligger Danderyds krog. Det är en gul tvåvåningsbyggnad och kallas sedan 1830-talet också Danderydsberg. Stället inköptes i slutet på

40-talet av skådespelaren Nils Poppe, som lät restaurera de gamla byggnaderna. I samband härmed lät han också göra en undersökning av krogens tidigare historia. Undersökningen utfördes av Erik Granlund i Stockholm och resultatet redovisades i ett manuskript om ett 30-tal sidor jämte 35 bilagor, som nu finns i herr Poppes ägo. Genom vänligt tillmötesgående har Danderyds Hembygdsförening beretts tillfälle att fotostatkopiera manuskriptet. Denna kopia finns nu i föreningens arkiv. Följande uppgifter om den gamla krogen är i huvudsak hämtade ur detta manuskript.

På hästskjutsarnas och fotgängarnas tid låg gästgivargårdar och krogar - mätt med bilålderns mått - tätt längs allfarvägarna och måste så ligga. Förflyttningshastigheten för folk och hästar var omkring 4 -6 km i timmen, och både dragdjur och skjutskarlar ville gärna då som nu rasta en gång i timmen. Räknat från Stockholms dåtida centrum i nuvarande Gamla Stan låg krogar och andra förfriskningsställen vid Roslagstull, vid Ålkistan, vid Stocksunds bro eller färja, vid Danderyds kyrka och i Ensta norr om Roslags-Näsby. Krogar och gästgivargårdar betydde också mycket i bygdens liv som offentliga samlingslokaler, och spelade väl närmast den roll som idag differentierats mellan bensinmackar, kaféer, motell, Folkets Hus, bygdegårdar, kommunalhus m.fl. samlingslokaler.

Krögare

Första gången vi har dokumentariska belägg för existensen av en krog i Danderyd är i mantalslängden för Danderyds socken för år 1653. I denna finns nämligen upptagen sist i längden en "Erich Anderssohn, krögare". Det finns dock åtskilliga antydningar att krogen existerat redan tidigare. Senare dokument omnämner en tingsbyggnad på krogens ägor, och av domböcker från Danderyds skeppslags tingsrätt framgår att ting t.ex. hölls den 14 september 1605 i vad som kallas Danderyds sockenstuga och att "*den 26 Januari 1642 höltz Rätt Laga Tingh med Almogen av Dandrydz skipslugh å rättan tingstadh*". Detsamma var fallet vid övriga ting 1638 och 1642. Troligen hölls dessa sammankomster just i detta tingshus vid krogen.

Från år 1655 flödar emellertid källorna rikligare med uppgifter om Danderyds krog. Detta år indrogs nämligen Rinkeby Storegård, på vars ägor krogen var belägen, till Kronan av Kongl. Reductions Kommissionen och blev enligt Kongl. Maj:ts beslut den 3 september 1695 underlagd Ulriksdals kungsgård. Avkastningen anslogs till lön åt fjärdingsmannen. I jordeboken 1720 upptages också "Danderyds krog under Kungsgården Ulriksdal".

Från år 1721 har vi så det första besiktningsinstrumentet för Danderyds krog, som lyder som följer:

"Anno 1721 d. 25. october hölltz besichtning På Danderyds Krog, efter Högwählborne Baron och Landz Höfdingen Hr Oluff Törnflychts order, Hvilken Krog och tingsplats krögaren Laars Andersson Jeding ifrån och med 1715, bebodt emoth 70: d:r Kopmt arende, hvilket nästledne Michaelis upphördt och blifwit prolongerat emot förhögning af arende Summan till 100 dr. Koppmt."

Ulriksdals kungsgård utarrenderade sålunda hemmanet med mark, byggnader och krogrättigheter, och från besiktningen 1721 och framåt finns en hel rad arrendekontrakt och skrivelser bevarade som ger oss upplysningar om vilka som innehaft krogrättigheterna och bebott krogen och skött krogrörelsen.

Om man vill göra upp en "regentlängd" över krögarna vid Danderyds krog får denna följande utseende:

Erick Andersson,	år	1653, okänt hur länge
Lars Andersson Jeding,	åren	1715 - 1735
Johan Widman		1735 - 1741
Maria Noreen		1741 - 1746
Erick Wahlstrom		1746 - 1747
Mathias Sahlström		1747 - 1752
Isaac Paulsson		1752 - 1764
Ernst Thunberg		1764 - 1767
Nils Westberg		1767 - 1778
Peter Helin Petersson		1778 - 1782
Elisa Brita Broms, född Kjellman		1782 - 1783
Anders Larsson		1783 - 1784
Karl Sandberg		1784 - 1785
Johan Sonian		1785 - 1794
Lars Wahlberg		1794 - 1803
Erik Westerberg		1803 - 1814
Anna Westerberg		1814 - 1828

Anna Westerberg var änka efter den tidigare ägaren och när arrendekontraktet löpte ut vid midfastan 1828 indrogs krogrättigheterna. Vid arrendeauktion på Ulriksdals värdshus den 11 juli 1827 inropade änkan Westerberg arrendet av Danderyds krog för en tid av 30 år, dvs till 1858, med uttryckligt angivande av att *"rättigheten till krog näringsutöfwande, icke vidare må under arrende wilkoren inbegripas, utan samma rättigheter dädanefter aldeles upphöra och indragas"*.

Efter Anna Westerberg kom som arrendator först hennes måg J. E. Lindström, senare i olika omgångar C. F. Wretman, C. O. Pettersson, och som siste arrendator dennes dotter fru Anna Thornborg, som slutade arrendet den 14 mars 1936.

I skrivelse den 12 april 1929 från dåvarande chefen för jordbruksdepartementet J. B. Johansson bestämdes att Danderyds krog efter den pågående arrendetiden, som slutade 14/3 1931, skulle i Kronans ägo bibehållas och ånyo utarrenderas på fem år, men den 23 maj 1936, då ett nytt politiskt parti kommit till makten, beslöt jordbruksministern Per Edvin Sköld i skrivelse till Domänstyrelsen att lägenheten Danderyds krog skulle försälgas. Den angavs innehålla en areal av 3036 hektar och ha ett saluvärde av 17 300 kronor. Tillträde för köparen skulle äga rum den 14 mars 1936 och hembuds rätt medgivnas fru Anna Thörnberg. Den 30 december 1935 utfärdade Stockholms länsstyrelse köpebrev till fru Thörnberg för en köpeskilling av 17 300 kronor och tillträde den 14 mars 1936.

Areal

Den första egentliga uppmätning av Danderyds krogs ägor som finns bevarad härrör sig från en lantmäteriförrättning från år 1788 då storskiftet skulle genomföras. Då företogs en skiftesdelning mellan hemmanen i Rinkeby by i Danderyds socken som redovisas i Domänverkets handlingar. Av dessa framgår i utdrag följande:

År 1788 den 23 september, företog sig undertecknad Ordinarie Landtmätare den af Högwälborne Grefven Landshöfdingen och Commendeuren af Kongl. Majjts Nordstjerne Orden Herr Jacob Johan Gyllenborg under dn. 4de Majj 1784 anbefalte Storskiftes Delningen Hemmanen emellan uti Rinkeby By som är uti Danderyds Sockn och Skjipslag belägen, hvarvid äfven närvarande voro: Slots Cammereraren Ädel och Högagtad Herr Abr. Siölin, för att vid denna förrättning bevaka de i benämnde By belägne och under Ulricsdals Kongsgård lydande Hemman, Stor- och Mellan-Gårdarnes, jemte Kjöfwinge Utjords lagliga rätt, samt för det i samma By varande Länsmans Bostället å Kongl. Majjts och Kronans vägnar, Krono Befallningsmannen Högagtad Herr Olof Östmarck, äfven som Boställs Innehafvaren Krono Länsmannen Välagtd Anders Kinberg..... Beskrifvning Til Chartan öfver Storskiftes Delningen uti Rinkeby By förrättad År 1788 af undertecknad Ordinarie Landtmätare. Rinkeby By är belägen 1 Mil Norr ut ifrån Stockholm uti Danderyds Skeppslag och Sockn, består enl. Jordböckerne, af 7 Mantal förmedlade år 1738 til 1 ½ Do. om 24 ⅓ dels Öresld., fördelte uti följande Gårdar och Ågare hvars tilhörigheter å den nu författade Chartan med nedanskrefne Litter finnes betecknade, neml.....
Danderyds Krog är belägen på Rinkeby Bohlstad och tilhör Storgården enskilt, som therfore lämnat de andra Hemmanen ärsättning uti Östra Gjærdet och å Utmarcken, innehafver följande Ågor neml:

21. Utvisar dess Gårdstomt som är ländlig och innehåller 4 kappland
22. Dess Västra Åker-Wret, hvilken består af god sand och Lermylla, innehåller 1 tunnland 18 kappland

23. Den Östra Wreten af nästskrefne jordmån med något Klapper, innehr 17 kappland

24. En til upodling tjenlig lunda uti Wastra Wreten 30 $\frac{3}{4}$ kappland

25. Backar och diken uti samma Wret innehr. tillsammans 21 $\frac{1}{4}$ kappland

26. Dto. Dto. uti Östra Wreten Dto. 10 kappland

Summa 4 tunnland 5 kappland."

Vid en uppmätning den 26 maj 1856 anges att ängsmark upplöjts och några backar odlats samt att avkastningen av lantbruket detta år beräknats till 4 tunnor vårsäd, 50 tunnor potatis, 3 tunnor råg eller vete samt 100 Lispund foder. På stället hölls en häst och en ko. Lantmätaren har här förvandlat det gamla ytmåttet i nytt ytmått, tillsammans 23 kvadratrev, 27 kvadratstänger och 50 kvadratfot.

En senare uppmätning av området gjordes av kommissionslantmätaren Konrad Jansson och upptar:

Åker och tomter	2 har 26 ar	60 kvm
Äng	7 ar	70 kvm
Avrösningsjord	46 ar	50 kvm
Impedimenter	22 ar	80 kvm
Summa:	3 har 03 ar	60 kvm

Bebyggelse

Det gick naturligtvis åt en mängd byggnader för att bedriva krogrörelse på den hästanspända tiden. Inte bara skulle krögaren och hans folk ha tak över huvudet, inte bara skulle hans gäster kunna få husrum och värme, utan de mycket mera utrymmeskrävande fordonen och deras dragare skulle kunna komma åtminstone i vindsydd och under tak. Härtill kom också socknens samlingslokal. Det fanns också massor av hus vid krogen. Olika uppmätningar ger gott besked härom.

Enligt det förutnämnda syneinstrumentet av den 25 oktober 1721 fanns då följande byggnader:

1. Krögarestugan med en kammare, 13 $\frac{3}{4}$ alnar lång och 6 $\frac{1}{2}$ alnar bred, gammal och tämligen bristfällig.
2. Gäststugan med kammare, 12 alnar lång och 6 $\frac{1}{2}$ alnar bred, nyuppförd år 1717.
3. Köksbyggnad, 11 alnar lång och 7 $\frac{1}{2}$ alnar bred, bristfällig.

4. Stall med foderrum, 12 $\frac{3}{4}$ alnar långt och 7 alnar brett, bristfälligt men användbart.
5. Tingsstugan med en liten kammare, 14 alnar lång och 9 $\frac{1}{2}$ alnar bred, gammal och bristfälligt. Här anmärker protokollet att dess underhåll sannolikt åligger häradet.
6. Port av bräder, uppförd mellan krögarestugan och tingsstugan, i bristfälligt skick.

Syneinstrumentet konstaterar också att hägnad uppförd av kluvet virke finnes kring kroggården och den åker som låg uti Rinkeby gärde, och att denna är i bristfälligt skick. Vid en ny besiktning i oktober 1741 konstateras att hägnaderna dels reparerats, dels nyuppförts 1739, samt att då också porten nyuppförts på Ulriksdals kungsgårds bekostnad.

Omkring 1741 lät dåvarande krögerskan fru Noreen uppföra ett nytt bryggghus med inmurade brännvinspannor för en kostnad av 463 daler kopparmynt.

Stigande välstånd medförde tydligen en fortgående utbyggnad av rörelsen, och den 31 augusti 1826 föranmäler en på Länsstyrelsens order upprättad beskrivning över byggnaderna vid Danderyds krog att dessa nu var följande:

Kroglägenhetens hus äro:

- N:o 1. En krogbyggnad, uppförd 1794, 15 $\frac{1}{2}$ alnar lång, 9 $\frac{3}{4}$ alnar bred, 13 varav hög på stenfot, under tak av näver och torv, indelt i stuga och kammare samt ett mindre skafferij jämte spisar i båda rummen samt trappor utanför stugan till båda ingångarna och utvändigt överstrukna med rödfärg.
- N:o 2. En mindre byggnad, bestående av stuga med kammare och förstuga, 12 alnar lång och 6 alnar bred, täckt med näver och torv, samt rödfärgad, bågge rummen försedda med eldstäder, reparerad av arrendatorn.
- N:o 3. Ett kök, 13 alnar långt, 9 alnar brett under tak av näver och torv, med spis, källare under huset, som är rödfärgat.
- N:o 4. Trenne hus i en sträcka under tak av näver och torv, 21 $\frac{1}{2}$ alnar i längd, 7 $\frac{1}{2}$ alnar brett och 12 varvs höjd, bestående av stall, lider och foderlada.
- N:o 5 och 6. En byggnad under halmtak, inredd till svinhus, avträde och bod.
- N:o 7. Ett stolplider på gården, 20 alnar långt, 8 $\frac{1}{2}$ alnar brett och täckt med halm.
- N:o 8. Staket och grindar på gården.
- N:o 9. En tröskloge med två golv jämte ett vidbyggt stolplider, under halmtak.

Arrendatorns hus äro:

- N:o 10. En byggnad under tak av näver och torv, rödfärgad, innehållande sal, kammare och förstuga, med eldstäder i båda rummen.
- N:o 11. Å iskällare ny påbyggnad av timmer, tak av näver och torv.
- N:o 12. Brygghus av timmer, rödfärgat, och med tak av näver och torv.
- N:o 13. Torkbadstuga av timmer, rödfärgad, under torvtak.
- N:o 14. Kroglider vid landsvägen av stolpar och gärdsel med halmtak, 20 alnar långt.
- N:o 15. Ett mindre fårhus under halmtak.
- N:o 16. Svinhus, gammalt under halmtak.
- N:o 17. En av gråsten murad brunn med pump. Trädgård med fruktträd och bärbuskar.

Trädgården redovisas noggrant i olika lantmäteriintyg. År 1826 fanns sålunda "*13 st Äpleträn, 3 st Kersbärsträn, 6 st Plommonträn och flere Bärbuskar*"

År 1856 hade plommonträdens antal utökats till 12 st., äppelträden minskats till 11 st. samt körsbärsträden försvunnit.

Sedan krogrättigheterna upphört 1828 behövdes naturligtvis icke alla dessa byggnader och vid besiktning av vederbörande kronofogde den 17 oktober 1856 hade deras antal nedgått till 6 st., som var i gott och oklanderligt skick. Vid ekonomisk besiktning den 10 augusti 1864 har samma hus upptagits. Så förvandlades den förut så blomstrande krogrörelsen till ett vanligt litet hemman, och vilka av alla dessa byggnader från krogrörelsens tid som nu är kvar är väl inte gott att säga.

Arrendeavgifter

Som vi redan sett betalade Lars Andersson Jeding år 1715-1721 70 daler kopparmynt i arrende för lägenheten och krogrättigheterna. År 1721 höjdes arrendeavgiften till 100 daler kopparmynt, men detta blev för högt för Jeding, som år 1735 avhystes från krogen, då han resterade för 2 ½ års arrende. Åren 1735-1741 betalade den nye krögaren Johan Wideman 120 daler årligen. År 1747 höjdes arrendet ånyo och då till 180 daler kopparmynt. Denna arrendeavgift tycks sedan ha bibehållits till den 22 mars 1783, då vid auktionen skepparen Anders Larsson avgav högsta anbudet med 12 Riksdaler Specie.

Senare betalade arrendatorn "*uti Arrende afgift för nämnda Lägenhet och dermed åtföljande rättighet att hålla krognäring*" en årlig avgift av "*Fyratio Riksdaler uti gångbart mynt.*"

För tiden 1828-1887 utgick, sedan krogrättigheterna indragits, arrendet in natura med 5 tunnor eller 31 kubikföt 5 kannor spannmål, hälften vete och hälften korn.

Åren 1868 till 1906 utgjorde arrendet kontant i penningar 100 kronor, 1907-1916 120 kronor, 1917-1926 300 kronor, 1927-1931 500 kronor och slutligen 1932 -1936 750 kronor, allt årligen.

Detta är verkligen en intressant lektion i inflationen och penningvärdets fall, som långt ifrån är en uppfinning av vår tid. De sista 100 åren tjugodubblades alltså arrendeavgiften, och då hade ändå en så viktig inkomstkälla som krogrättigheterna försvunnit.

Krogrättigheterna

Värdshus, gästgivargårdar och krogar var å ena sidan en nödvändighet för den dåtida samfärdseln.

Å andra sidan medförde dessa också stora problem, särskilt sedan brännvinet blivit en allt vanligare dryck i landet. Medan det från början på 1400-talet varit en ganska exklusiv dryck, tillverkad av vin och sålunda dyr och i synnerhet använd som medicin, infördes under 1600-talet den ryska metoden att destillera drycken av säd. Brännvinet blev då lättillverkat och billigt, något som än mer blev fallet sedan man under 1800-talets början lärt sig använda potatis som råvara.

Under 1600-talet hade envar rätt att bränna brännvin till husbehov, men rätt att föra brännvin till avsalu var i staden ett privilegium för medlemmar av bryggarämbetet. På landet innehades denna rätt gästgivargårdar och krogar. Det visade sig vara ganska svårt för de styrande att komma till rätta med brännvinsproblemet. Massor av förordningar utfärdades, men då liksom nu med föga resultat. Å ena sidan ville man skaffa staten inkomster genom beskattning av brännvinet, å andra sidan kunde man ju inte blunda för att svenska folket började bli ganska alkoholiserat. Krogarna, från början i Danderyds fall avsedda som rastplatser för resande och deras dragdjur och som samlingsplatser för allmänna förrättningar, blev alltmer verkliga "krogar" i nutida bemärkelse.

Krogen och tingsplatsen vansköttes, och den 21 januari 1741 skrev befälningssmannen A. Gollmodin till kamreraren vid kungsgården "angående opsajningen på Danderyd Krog den olägenhet och wanhäft krogen genom de åtskilliga Transporter och arrendatorenes frånvarande igenom allena krögerskors hållande råkat uti." Han föreslår till ny arrendator inspektören Falck på Svalnäs, som hade en skicklig hustru, men härav blev tydligen intet. Förhållandena på krogen blev inte heller bättre, och den 24 augusti 1748 uppvaktar And. Wennerberg "Edell och Högaktade Herr Håff Camererare" med en skrivelse och beklagar "then släta Hushållning som för tiden är vid Danderyds krog, hwilken förorsakad att jag mästadels måst hålla mina förrättningar vid Ståcksunds färga." Wennerberg åsyftar tydligen de årliga tingsförrättningarna. Han föreslår att fru Noreen, som han ogillar, skall ersättas med fältkommissarien Abraham Urlander som krögare. Inte heller detta förslag har gått igenom, utan den 13 februari 1749 meddelar Wennerberg kamreraren att tillståndet på Danderyds krog är oförändrat.

I senare arrendekontrakt lät emellertid Kronan inskriva bestämmelser, som skulle komma till rätta med dessa oordentligheter vid krogen. I den siste krögarens, sockensmeden Eric Westerberg, kontrakt av den 27 juli 1803 sägs sålunda att därmed följde *"rättighet att hålla näring"*, men också att *"utan Ståthållarens bifall får denna arrende rättighet icke på annan person öfverlätas, och är det vid laga påföljd Arrendatorn förbjudit att vid krognäringen nyttja sådana Tjenstehjon, som i någon måtto äro kände för oskickeligt lefverne"*.

Westerberg grep sig med iver an att rycka upp krogen ur dess förfall genom att reparera krogbyggnaderna och delvis bygga nytt. Under hans tid utfärdades emellertid en rad efter hand alltmer skärpta bestämmelser om brännvinsbränning och utskänkning, som slutligen medförde att krogrörelsen helt måste upphöra.

I en författning av den 9 oktober 1812 förordnades om inskränkningar i husbehovsbränningen. Denna förbjöds helt och hållet under månaderna juli-september, och brännvinspannornas storlek dvs. i praktiken tillverkningens mängd - gjordes beroende av förmögenhetsförhållanden och antalet anställda. Den som på landet ägde fastighet till ett värde intill 500 kronor fick bruka en panna med en rymd av 20 kannor, intill 1000 kronor 35 kannor och så vidare upptill 15000 kronor då pannans rymd fick vara 90 kannor. Små "Destiller-pannor" om högst 6 kannor fick utan särskild avgift nyttjas.

Bevillningsavgifterna för pannornas rymd beräknades sålunda:

för pannrymd intill	16 kannor	2 skilling per kanna
" " " 25	" 4	" "
" " " 35	" 6	" "
" " " 50	" 8	" "
" " " 60	" 12	" "
" " " 70	" 20	" "
" " " 80	" 32	" "
" " " 90	" 1 Riksdaler	" "

Westerberg använde för sin del enligt mantalslängderna för 1810 en brännvinskanna av 50 kannors rymd.

Varje mantalsskriven mansperson skulle dessutom betala en konsumtionsavgift av 12 skilling. Förordningen förklarar emellertid att *"hvar och en stånde dock fritt att avsäga sig brännvinets bruk, i hwilket fall han från all konsumtions afgift derför undantages."*

För krogar och näringsställen bestämdes som villkor för brännvinsförsäljning dessutom *"efter deras mer eller mindre förmånliga läge"* en avgift av 5 upp till 20 riksdaler, enligt prövning av taxeringsnämnden.

Den 4 november samma år 1812 kom ännu en förordning med allvarligare innehåll. Då stadgades nämligen bl.a. att *"wid kyrkorna på landet och inom en fjerdedels mil deromkring må ej uppå Sön-och helgdagar"* brännvin försäljas. Straffet för

överträdelse härav var böter, första gången 20 riksdaler, andra 40 riksdaler, men tredje resan eller oftare skulle krögaren "*sitte dessutom en Söndag i Stocken vid Kyrkodörren.*" Därjämte skulle krögarna dömas "*näringsrättigheten för alltid förlustige*" eller om "*de som arrendatorer den utöfwa icke mer wara berättigade att slik näring innehafwa eller förestå*".

Tio dagar senare spädde denna bestämmelse på med följande: "Alla brännvinskrogar och allt Krögeri med Bränvin skola från och med nästa års början upphöra, undantagande vid allmänna Lands-och farvägar, hwarest på vissa dertil utsatta ställen Bränvin må för de wägfärande och Allmogens behof i minut till försäljning hållas, dock att inga krogar inrättas eller fortfara på närmare afstånd från hwarandra än En mil, Gästgifwaregård inbegripen, ej heller närmare Kyrka på landet än en fjerdedel mil."

Denna bestämmelse hade ju betytt slutet för Danderyds krog, men Westerberg gjorde genast en framställning till landshövdingen att få krogen undantagen. Han var tydligen mera en handlingens än en pennans man, ty skrivelsen lyder i utdrag som följer. Den är ställd till "Hög Welborne Her Landshöfdinge och Ridare af Kungl. Maigestes Norden Stierna Orden" och Westerberg anholder att "Dandry Krog Får hedanefter För Bliwa i det skick han hittills Waurit, som Liger Både för Sommar och Winter Weg, Så Well För Min egen Nyta, Som och för Resandes Beqwemlighet och Flere Socknars aldra Ödmickaste å närlagde ansöckningar om detta. Stellet Dandrys Krog Bibehållande och närings Frihet."

Skrivelsen åtföljdes av intyg från kyrkoherden i socknen, Per Daniel Lundström, från sockenmän i Österåkers socken och ett gemensamt intyg från krögaren vid Stocksunds färja, P. Björkman i Solna, och gästgivaren på Ensta, Eric Israelsson i Täby. Kyrkoherden intygar att han icke hört talas om några oordentligheter eller klagomål och att Westerberg "alltid visat Christeligt, Erbart och anständigt uppförande." Sockenmännen i Angarn och Österåker tillstyrker livligt krogrättigheternas bibehållande, annars skulle de "*i mycket lidande försatte blifwa såsom ställde utan lägenhet för egne personer och våre dragare att nattiderne ärhålla herberge både i egne ärender och enär wi i krono- och kungsskjutsar bådade blifwa.*" De båda kollegorna och konkurrenterna vid Stocksund och i Ensta intygar att de ingenting ha att erinra mot bibehållandet av krogrättigheterna vid Danderyds krog.

Landshövdingens utslag föll den 20 januari 1813 och i detta avslogs Westerbergs ansökan om förlängd rätt att utöva sin krognäring.

Westerberg gick emellertid vidare till Kammarkollegium med en klagoskrift, och här fick han mera gehör. Landshövdingens utslag upphävdes och Westerberg förklarades berättigad att fortsätta sin krogrörelse enligt kontraktet av den 27 juli 1803; "*äger således smeden Westerberg eller dess rättsinnehafware en slik rättighet vid Danneryds krog utöfwa, på sätt och under de tider författningarna i öfrigt medgifve och så länge han Arrendet till Ulricsdals Slotts Kassa riktigt utgör samt öfriga Arrendeskylldigheter wederbörligen uppfyller.*" Westerberg hade emellertid föga

glädje av denna kollegiets rättvisa inställning att senare påbud inte kunde bryta tidigare Kronans utfästelser. Han avled kort därefter, under 1814 eller 1815.

Hans änka Anna Westerberg övertog nu krogrörelsen och bombarderade myndigheterna med ansökningar att även efter arrendetidens slut 1828 få fortsätta rörelsen. Kongl. Maj:t hade dock en annan syn på saken, som framgår av en skrivelse till Kammarkollegium av den 20 juni 1827: "*Danneryds krog ar belägen inom en mil från Ensta gästgifwaregård, äfwen straxt inwid Danderyds Kyrka samt flere af Ortens innewånare klagat öfwer den olägenhet dem skulle tillskyndas derigenom att serdeles Sön-och Högtidsdagar deras tjenstefolk sig dit begifwa och efter förtäring af starka drycker, qvadröja helt in på nätterna samt sålunda blifwa begifna på lättja och liderlighet, hwilket oskick oaktadt den strängaste tillsyn icke kunnat awböjas.*" Kongl. Maj:t ansåg därför att "*kroghållning på detta ställe således, då nuvarande innehafwarens Arrende Contrakt den 14 mars 1828 tillandagår, för framtiden alldeles upphöra såsom för allmänheten icke behöflig.*"

Vid en sockenstämma med Danderyds socken den 27 maj 1827 dryftades saken och stämman uttalade sig på följande sätt: "*denna församlings Innewånare med undantag af nuvarande krögerskan Anna Westerberg, som bestridit Kröger näringsrättighetens upphörande, i anseende till krogens otjenliga Läge nära Kyrkan och det deraf uppkomna oskick medelst gudstjenstens störande af öfwerlastade Personer, förenat sig i den anhänga att rättigheten till Näringsidkande å Danneryds krog måtte från och med den förnyade Arrendetidens början försvinna.*"

Skildringen av oordningarna synes emellertid en smula överdriven, ty under åren 1826 och 1827 tycks endast en syndare, drängen Andersson från Sjöberg, ha dömts för fylleri vid Danderyds kyrka.

Kammarkollegium. ändrade nu också åsikt och förklarade i beslut av den 11 juni 1827 "*något hinder deraf numera icke möta för krogrättighetens indragning, enär K. M:ts bef:de af uppgiwe orsaker funnit sådant nödigt, och den enskilde fördel, som deraf kunde winnas, synes böra wika för det allmännas derunder beroende rätt.*"

I ett kungligt brev av den 27 juni 1827 förordnades också att änkan Westerberg visserligen erhöll "*företrädesrätt till arrende af Lägenheten Danneryds krog, med undantag derwid likwäl af rättigheten till Krognäringsens utöfwande därstädes, hwilken, enligt Wårt derom fattade Nådiga beslut, vid blifwande arrende icke widare kommer att under arrendevilkoren inbegripas, utan dädaneftär indragas och upphöra.*"

Därmed var krogens saga all och lägenheten utarrenderades i fortsättningen, som redan skildrats inledningsvis, som vilket mindre hemman som helst.

...the ... of ... in ...

...the ... of ... in ...

...the ... of ... in ...

...the ... of ... in ...

...the ... of ... in ...